

BARCELONA 5 D' ABRIL DE 1891.

LA REPRESENTACIÓ NACIONAL

Los que de bona fe creyan que ab lo sufragi universal desapareixerían las farsas é inmoralitats que caracterisavan las passadas eleccions, enlluernats per arguments tan vuyts de sentit, com aquell de que si es facil corrompre l' aygua de una ampolla, es impossible corrompre la del mar, s' han pogut convencer en las passadas eleccions y en son complement, la discusió de actas, de lo ilusori de sas esperansas, y, si 'l fanatisme polítich los deixa racionar, de la ignorancia ó de lá mala fe dels polítichs que presentavan la universalisació del vot com la panacea universal de tots los nostres mals.

Que de las urnas ne surti la verdadera representació nacional, no depén de la major ó menor extensió del dret de sufragi, ni tampoch del procediment electoral, per mes que no deixi de influirhi: lo mal te arrels mes fondas: depén de la essencia del régimen parlamentari.

Desde 'l moment que 's fa condició indispensable de la existencia del ministeri 'l possehir la confiança del Parlament, y 's posan tots los funcionarios del poder judicial baix las ordres del ministre de Justicia, individuo del poder executiu, la distinció dels tres poders per mes que la Constitució l' estableixi, resulta lletra morta, lo Parlament se sobreposa als demás poders: constitueix un verdader poder absolut que, á dife-

rencia del antich y franch absolutisme dels monarcas, se presenta, de una manera hipócrita, á la sombra de la llibertat.

Quan un país entra en un período electoral, lo ministeri sabent que sa existencia depén de tenir una majoría parlamentaria, deixantse dominar per l' instint de conservació, posa en joch tots los resorts del mecanisme gubernatiu per fer sortir de las urnas una majoría adicta. Per conservar-la necessita tenir contents als diputats, que si renuncian la major part de las vegadas á son propi criteri, no ho fan de franch: han de tenir contents als caciques que 'ls hi han donat la elecció per assegurarla un' altre vegada y 'l govern los fa amos del districte. Ells nombran los jutjes, los delegats d' hisenda y demás empleats, resolen los expedients, administran la justicia, en fi, governan lo districte. Mes quantas baixesas pera conseguir aquest poder que serveix mes pe 'ls caciques que no per ells, que de lleisladors los converteix en agents dels seus electors! Y lo pitjor del cas es que lo mateix s' han de arrastrar per las antesalas dels ministeris per conseguir la traslació de un jutje que no es del agrado d' un cacique, com per conseguir la construcció d' una carretera ó altras obras públicas que interessan al país en general.

Tothom está conforme en deplorar aquestas miserias, mes la unanimitat desapareix al investigar la causa á que son degudas: la generalitat las atribueix á vicis propis del nostre temperament: cosas d' Espanya diuhen molts, y sense

negar que en part no van desencaminats, la veritat es que la frase seria mes exacta si 's digués: cosas de las naciones parlamentarias, perquè en totas sino en tanta escala, passa 'l mateix. A Inglaterra la nació modelo entre las que 's regeixen pe 'l parlamentarisme, 's venen los asientos de la Cambra dels Comuns, per alguns dels quals s' han arribat á pagar 5000 y hasta 6000 lliuras, haventhi qui especula comprant assientos y venent vots (1).

A Italia, segons escriptors del país, lo caciquisme está quant menys tan arrelat com á Espanya. En una obra del senyor Azcárate, un dels defensors mes entusiastas del parlamentarisme si be un dels que mes durament combat los que ell ne diu abusos, hi ha una cita de un autor italià que corrobora lo dit: «La Cava—diu—se lamenta del paper que á Italia y demás naciones parlamentarias hi desempeñan los caciques á qui 'ls candidats recompensen, valentse dels recursos de que disposa 'l poder executiu en una organització tant centralitzada, que posa en sas mans la resolució de las nou décimas parts dels assumptos...»

A Fransa tothom sab los gastos extraordinaris que ocasiona 'l sostenir una candidatura: gastos que serían inútils si las elecciones fossin una veritat.

A Bèlgica es allà hont lo parlamentarisme no ha produït tant desastrosas conseqüències, resultat que 's deu á que fins are sols han existit dos partits forts y ben organitzats, principalment lo catòlich, pero si 'l socialisme 's presenta en la política activa, com tal vegada no tardará gayre y 's desorganiza lo partit lliberal, y surgeix alguna disidència en lo partit catòlich ab motiu de la reforma constitucional, no deixarà la nació belga de sufrir los mateixos efectes que las demás.

Després de lo dit es indispensable convenir en que es impossible constituir una Cambra que siga la verdadera representació nacional en los estats regits pe 'l sistema parlamentari.

Mes pera fugir dels inconvenients que aquest ofereix, no s' ha d' acudir al extrém de negar al Parlament tota participació directa en lo poder legislatiu, no donant á sas decisions mes valor que 'l de un concell que 'l monarca está facultat

de seguir ó no, com proposan alguns tradicionalistas que volen passar plassa de regionalistas: perquè aquesta solució no te justificació possible en la historia de Catalunya, quals antigas Corts lo mateix que las valencianas, aragonesas y navarras, y las juntas generales de las provincias bascas, sempre han tingut participació en la potestat legislativa.

Per resoldre 'l problema de la representació nacional, hem de procurar fugir dels perills que presenta 'l parlamentarisme, evitant la confusió d' atribucions entre 'l diferents poders, establint incompatibilitats entre 'ls legisladors y 'ls funcionaris dels demás poders, al objecte de que 'l càrrech de diputat no sent un escaló pera arribar als mes alts puestos de la governació del estat, deixi de ser tant sollicitat com es ara, y siga necessari ferlo acceptar per forsa. Al mateix temps, havém d' inspirarnos los catalanistas en las ensenyansas de la historia catalana: si aquesta fou interrompuda á principis del segle passat, fem los estudis necessaris perquè 'l dia que 's torni á reanudar, haguém trovat lo modelo de unas Corts catalanas que sigan dignas continuadoras de la gloriosa historia de las antigas.

M. ROGER.

LO GENERAL CAMPRUBÍ

Lo dia 24 del mes passat á las quatre de la tarde morí á Berga, ab la mes cristiana resignació y després de rebre tots los Sants Sagraments, aquest brau militar, honor de Catalunya.

Nascut accidentalment á Pamplona, per son caràcter, per sas afeccions, per sas costúms y per son llinatge, era catalá de cap á peus. Fou son pare un militar d' alta graduació, quefe de carabiners, fill de La Pobla de Lillet.

Havent entrat en lo col·legi militar de Toledo á la etat de 16 anys, ne tenia sols 36 quan ja 'l cenyia 'l faixí de brigadier, y ha mort als 41 essent general de Brigada, y un dels mes esperançadors del exèrcit espanyol.

L' ha copsat la mort quan ab major talent y activitat s' ocupava en los treballs d' organització de nostre Somatent, quina institució dirigia y encaminava ab tal seny y prudencia, que 'ls in-

(1) Llegeixin la Historia Constitucional de Erskine.

dividuos del honorable Cos no tenian sinó elogis per son estimat superior.

Valent fins á la temeritat, incansable, previ-sor, astut, de vasta il·lustració, dominant ab sa voluntat de ferro los decandiments de son cos malaltís y la heterogeneitat de las forças que manava, estava destinat á ser un dels primers militars d' Espanya.

Era pundonorós y ordenancista en grau superior. Quan avans d' acabar-se la guerra civil fou nombrat coronel, son general lo vejé un dia damunt la sella de son cavall, tot tremolós y malalt, y va dirli:—Pero, coronel, V. no pot seguir... vosté está malalt; quedes aci.—No, va respondre en Camprubí, en temps de guerra un oficial no te dret á estar malalt,—y no volgué quedarse.

Héusaquí un perfil hermosíssim del brau militar, que conta un il·lustrat cronista:

«...aquell home sever, exigent, temible, que feya tremolar á sos subordinats; aquell militar que, al agafar als desventurats oficials sublevats á Santa Coloma de Farnés, emportat per una ratxada de boig coratje los arrancá 'ls galons de las mánegas; aquell soldat, de qui al presentarse una vegada en lo ministeri de la Guerra, deyan los empleats: «¡Aquí passa la fera!» sentia per sa mare una idolatria tant gran, que dupto que hi hage al mon qui mes hage estimat á la seva.»

En l' exercici de son últim càrrech ha fet una campanya d' activitat tan extraordinaria, que en menys de tres mesos havia reventat una euga y tres cavalls.

Se conta que mentres estava ocupat en una de las revistas que va passar no fa molt temps á Vich, al Prat de la Riera, varen passar una filera de frares del Remey, cap-baixos y abstrets, sense que per res los distragués aquell brillant aparato de la revista. Al véurels lo general Camprubí, donant efusió al ardent amor que sentia per la subjecció de tothom á la llei del dever, digué á un seu company: ¡Quina gent! ¡quina disciplina tan admirable la d' aquets frares! Si algun dia li diuen que 'l general Camprubí s' es fet frare, no se 'n estranye!...

Per nosaltres tenia encara 'l senyor Camprubí una altra qualitat: son amor á la llengua catalana. La parlava admirablement, y al dirigir-se en catalá á las reunions del Somatent, produhia magníficas arengas que justament ha aplaudit tota la premsa del Principat.

Modelo de militars, exemple de bons fills, espill de patricis, Deu vulga que 'l general Camprubí tinga imitadors. R. I. P.

LA REVINDICACIÓ DEL LLENGUATJE

EN LA ENSENYANSA PRIMARIA

II

Afirmat ja com á primer principi del programa catalanista la *revindicació del llenguatge*, cal estudiar tots y cada un dels actes de la vida social, ahont l' idioma nacional juga un paper important, y allí afirmar sa existencia y la necessitat de sa conservació.

Perque s' ha de tenir en compte que al revindicar Catalunya l' us y conreu de son propi idioma, exerceix lo dret de propia conservació que per llei natural te tot ser, individual ó colectiu. Donchs, cal afirmar la llengua pàtria á tot arreu y en totas ocasions y actes, ahont lo poble parla, ahont lo poble dona mostra de vida.

Y la primera manifestació de la vida d' un poble la trobem en la instrucció y la educació dels individus que componen aquest poble.

Mes, ¿quí está encarregat de donar aquesta instrucció y educació? Cedim la paraula á un ilustre pedagog catalá. «Encara que s' anomena á las Escuelas, establiments d' educació, no es solament la Escola lo lloch ahont s' educa ni ella seria prou pera dirigir convenientment totas las facultats humanas. Los pares, los parents, lo mestre, lo sacerdot, los companys, las personas que rodejan al noy, es á dir, la familia, la Escola, lo temple, tota la societat, l' educan; puig li trasmeten llurs coneixements, formen lo seu caràcter, lo disposan pera 'l bé ó pera 'l mal, lo salvan ó 'l perden.»

Aquí tota la societat es catalana, los pares, los parents, los companys, lo sacerdot, lo mestre, tot es catalá... menos la Escola, resultant l' absurd de que 'ls cataláns tinguem nostres, ben nostres, la familia, la societat dintre de la qual vivim, lo temple—en molts de sos actes,—pero forastera la Escola que ha d' esser complement de la familia en la funció educativa.

Aquest absurd s' explica molt senzillament ab aquestas breus paraulas que D. Agustí Rius, lo ilustre pedagog catalá abans citat, consigna en sa *Pedagogia*. «Tal es la influencia de la Escola sobre las societats, que si en algunas bandes veyem emplearla com á instrument poderós de civilisació, no es difícil descubrir en otras que 'ls opresors se 'n serveixen pera cambiar lo llenguatge, las costums y fins la historia, la manera d' esser dels pobles vensuts...»

Aixís s' explica la actual situació de la ensenyanza á Catalunya. No pregunteu si aquí s' emplea la escola com á poderós instrument de civilisació, quan veyem consignat en las lleys l' únich

propòsit del governant de canviar lo llenguatge, las costúms, la historia, la manera d' ésser de Catalunya per medi de la ensenyansa primaria; no pregunteu qui es lo vensut y qui l' opressor, porque no heu de fer sino consultar las lleys vigents, ó entrar en qualsevulga escola de la nostra terra y llegir l' infamant rótul: *Se prohibe hablar en catalán*.

«Som catalans, deya en Joan Cortada, y 'ns ne gloriém, de la mateixa manera que un francès te orgull d' ésser francès, y que un inglés no deixaria de serho per tot lo del mon.» Sí, som catalans y volém serho y tolerém l' exclusivisme castellá, l' idioma oficial en tots los actes de la vida social? Fins á quan haurá d' estar Catalunya á mans d' opressors que fassin servir la escola com á instrument pera suprimir lo seu idioma nacional, desfigurar sa historia, falsejar sas costúms y desvirtuar son caràcter?

Es precis que 'ls catalans se convencin de la tremenda injusticia que 'l legislador comet ab ells; cal que 'l poble catalá adquireixi la conciencia de sos drets, y ab la fermesa que 'l caracterisá en altres temps y que grat sia á Deu encara avuy conserva, revindiqui la Escola pera la ensenyansa catalana en be de Catalunya y en profit dels demés pobles d' Espanya; ho exigeixen los principis de justicia avuy conculcats per las lleys opressoras que están en vigor, y ho reclaman la conveniencia, la utilitat comuna del Estat espanyol.

Los fonaments en que descansa la revindicació de la ensenyansa purament catalana, son de dos ordes, íntimament enllassats entre sí, pero que poden distingirse perfectament.

Efectivament, n' hi ha uns que 's refereixen á la justicia, al dret que te 'l poble de reclamar lo cambi del actual estat de cosas en punt á ensenyansa. Miran aquets fonaments ó rahons al caràcter del poble catalá, á sa personalitat, á sa dignitat y á cada un d' ells s' ha de contestar sense reflexionar gayre: «Sí, es just, es equitatiu que 'ls catalans aprengan dintre de la escola la llengua materna, y en la llengua que 'ls hi es propia.»

Los arguments ó rahons del altre orde 's refereixen á la conveniencia, á la utilitat, no sols consideradas en particular del mateix Principat que fora lo mes directament afavorit, sino miradas en general de tots los pobles d' Espanya, y fins del mon. A cada una de las rahons ó arguments d' aquest orde, ningú que 's tinga per imparcial podrá deixar d' exclamar expontáneament: «En efecte, tenen rahó 'ls catalans: es útil, convé al progrés de Catalunya y al progrés general que en las escuelas catalanas s' hi ensenyi

en la llengua propia dels fills d' aquesta noble terra.»

Aném á examinarlos per son orde.

SEBASTIÀ FARNÉS.

CATARINA DE SENA À AVINYÓ.

(TRADUCCIÓ DEL PROVENÇAL)

(Continuació)

Quan arribaren al portal del Limbert, vegeren tota la gent d' Avinyó pels carrers. Qui deya que 'l papa s' era mort, qui deya que un nou papa acabava d' arribar de Roma. Cadascú hi deya la seva, ningú sabia res de cert. Y tots s' exclamavan pensant que pot-ser lo bon papa Gregori s' havia mort. Mes s' aixecá un gros clamor d' alegria, quan: derín, dín, dín! la campaneta del petit Jonquet ressoná sota la volta del portal del Limbert.

—Nostre bon papa que arribal no es pas mort! cridava tota la gent. Y 'ls homens, las donas, los infants, rodejaren al papa Gregori: qui li besava las mans, qui li omplia de petons los peus. Lo bon papa plorava de veures aixís estimat. Li fou necessaria una hora llarga de temps per anar desde 'l portal del Limbert fins á son palau, tant lo poble s' arremolinava á son entorn per aclamarlo y gosar de veurel encara viu, sa y gallard.

No obstant, la campana de plata tocava, tocava sempre!

Quan lo papa posá 'l peu sobre 'l pedris de son palau, tots los cardenals se tiraren á sos peus y li digueren:—Gran Sant Pare, quelcom d' extraordinari ha de succehir! La campana de plata de vostre palau s' es posada á tocar tota sola! y no hi pas medi d' aturarla! Aquesta maravella es obra de Deu? ó es obra del diable? Sant Pare, si sabeu que es aixó, il·lumineunos.—Llavors lo papa tant commogut com ells, los digué:

—Mos germáns, veniu ab mí á pregar davant la ostia consagrada. Deu que es bo 'ns destaparà la vista de lo que devém fer.—Y en precessó, l' ànima tremolenta, lo papa ab sos cardenals entraren á la iglesia de Dom (*). Mes apenas foren agenollats davant l' ostia consagrada, la campana de plata deixá de tocar. Y la gentada que anava pels carrers de mica en mica va desferse, cadascú s' entorná á sa casa, los cardenals y 'l senyor papa 's ficaren á llurs palaus, y l' alu-alu de las feynas se restablí com abans, sense que ningú 's pogués explicar la causa d' aquell miracle.

No obstant, lo bon papa Gregori s' havia tornat á posar en oració dins sa capella, y mentres suplicava á Deu y als Sants que li obrissen los ulls per veure qué li pertocava fer, son cambrer entrá al oratori, y tocantlo ab respecte per la espatlla, li digué:—Sant Pare, abaix, á la porta de vostre palau hi ha una monja que diu que es la benaventurada Catarina de Sena y que, per orde de Jesús, son espós, ve de Roma per parlar ab vos de cosas graves.—

Lo papa, coneixia, per haverne sentit á parlar, la anomenada de la benaventurada Catarina. Sabia que la monja de Sena, en sos éxtassis, conversava ab los Sants del Paradís, sabia que Jesús, son amant y després son espós, deixábala participar de las celestials delicias, en cos y en ànima, del amor diví.

Per aixó, quan son cambrer li hagué parlat, ordená que

(*) Nostra-Senyora de Dom, es lo nom de la iglesia metropolitana d' Avinyó. (*Dictionnaire provençal-français*, por F. Mistral. T. I).

la benaventurada Catarina fos immediatament acompanyada davant de son trono pontifici, en la sala del Consistori. Y, per ferli mes honor, volgué que tots los cardenals la envoltessin en lo moment que la esposa de Jesús los hi explicaria la causa y 'l fi de sa missió.

Los cardenals foren prest avisats del assumpto. Y tots, veyent en aquella embaixada misteriosa un comens d'explicació del miracle de la campana de plata, ho deixaren tot per anar á veurer y á oír la gloriosa Catarina.

FELIX GRAS.

(Seguirá.)

A UNA ORONETA

Oroneta, ditzosa oroneta
Que á ma patria te 'n vas á niuar,
Oh! recórdat del pobre poeta
Que tu has vist tantes voltes plorar.

Qui com tu, moreneta africana
Per los ayres poguera volar
Y creuar los deserts y la plana,
Les montanyes, los rius y la mar!

En ton vol mon desitx t'acompanya
Ab les ales de dolsa ilusió,
Junts irém, oroneta, á l'Espanya...
Tu de veras te 'n vas... mes jo no.

Ah! tu sola, ditzosa oroneta
A ma patria te 'n vas á niuar,
No t'oblides del pobre poeta
Que tu has vist tantes voltes plorar.

Y si trobas la blanca caseta
De mos pares, hont tinch lo meu cor,
De mi párlals joliua oroneta
Posa el niu en ses teules sens por.

LEOPOLD TRÉNOR Y PALAVICINO.

REVISTA ARTÍSTICA

MARS.

Dejuni.—Setmana Santa.—Primavera.

No sembla sino que per haver arreplegat aquest mes de plé á plé la Quaresma, siga també dejuni que 'ns ha imposat, la falta de produccions ó manifestacions artístiques.

Fora de las quatre estonas deliciosas que havém passat llegint lo tomo según de la interessant «Febre d' Or.» de l'Oller, y dels deu minuts de visita que havém fet á la primera sala de la cerveseria «Au lion d' or.» ahont s' ha organísat, ab gust, una rica exposició d' elements artístichs decoratius, no hem tingut cap mes motiu de feyna. De lo primer ja 'n parlará la VEU, per boca mes autorísada que la meva y de lo según ja está dit tot, manifestant que val la pena de gastarse 'l ralet per tafanejarho.

La nota teatral dominant ha sigut miseria y companyia, y la nota musical, gracias als con-

certs que s' han donat en l'Ateneo, no ha arribat á tant.

Las exposicions de casa 'n Parés han sigut magres, en general, com si 's ressentissen de la proximitat de la Exposició de Bellas Arts.

Per aquesta, s' han enllestít ja las reformas del local, que tinguerem ocasió d'apreciar dias passats. Lo primitiu vestibol del Palau de Bellas Arts s' ha enriquít ab los modelos de las estátuas del saló de Sant Joan. A l'entrant de la gran sala s' ha guarnit un altre vestibol que tancan uns jochs de columnas y grans cortinatges. Al fondo de la mateixa s' ha construhit una verdadera escala d'honor que puja al balcó, galeria interior del primer pis, que queda notablement engrandida en sa part corresponent á la fatxada. Dit espay nou se destina á la colocació de las masas corals, vocal é instrumental, que pendrán part en los concerts y que, per nombrosas que sian, hi cabrán ben amplas.

Ab las reformas citadas la sala s' ha enxiquít, millorant d'aspecte que no resulta tant desballestat com abans. Las demás salas d'aquest pis, al igual que las de la planta baixa, s' han decorat de nou, lluhint un tó vermellós molt agradable, en que hi treurán be las obras que s' hi exposen. Totas las claraboyas s' han engrandit y al mitj de la encavallada del gran saló se n' hi ha obert una que aboca una llum magnífica y uniforme. La gabia, donchs ha sigut objecte de importants milloras y ja está á punt: ara no mes falta que 'ls aucells vingan á omplirla.

De nostres artistas serán ben pochs los que hi falten. Avuy ja podriam fer una enfilada de títols d'obras que han demanat lloch y donarán bo de veurer. Nostre alcalde en persona ha anat á Madrit á promoure y animar la concurrencia dels artistas espanyols, y á l'extranger s' activan las gestions y propaganda porque envien. Los francesos per ara sembla que son los que respónen mes al nostre convit.

També avansan los preparatius per la exposició de plantas y flors, que promet ser cosa bona.

D' espectacles, s' anuncian estrenos en los teatres cataláns; la vinguda d' en Sarasate, óperas novas al Liceo y óperas desconegudas al Principal.

Si aquestos pronostichs se realisan, no sabrém pas ahont girarnos lo mes vinent, per donar l'abast á tanta feyna tallada. Avuy hem dejunat, per demá tenim en perspectiva lo corn de l'abundancia. L' un dia compensará l' altre.

Ja que 'ls productes del humá ingeni nos han fet gosar de tan poca cosa, val la pena de ficarse en los espectacles que, gracias á las prácticas

de nostra Religió, disfrutem cada any en los dias de Setmana Santa.

De tanta cerimonia interessant, vestida tan rica y espléndidament, y secundada per las costums y devocions tradicionals de nostre poble, ne resultan varis quadros animats é interessants, de caracter variat y propi, plens de color y verdaderament artístichs.

La benedicció de las palmas del Diumenge de Rams ha inspirat á molts artistes. Lo garbuix de la gent, lo bellugeig dels palmons y lloers, flochs, cintas y lleminaduras, la colorayna dels vestits, los crits de la maynada, la satisfacció dels grans y l'alegria dels petits, ho veyem pel carrer moments abans de la cerimonia y apenas ne fem cas, pero tancat tot dintre 'l clos d' una iglesia, tenint per fondo la severitat de sas parets, respirant aquell ayre imprègnat d' incens y de misteri y moventse al compás del ritual, impressiona estéticament mes que qualsevol *chef d'œuvre*.

Com aquestas, casi todas las ceremonias de la iglesia que representan y segueixen fil per randa los dramátichs incidents de la Passió de Nostre Senyor, ofereixen motius d' estudi y delectació. No mes cal recordar los oficis del dijous, divendres y dissapte Sants, los fasos, las tres horas d' agonia, las estacions, etc., per compendrer altres tants quadros d' expressió y color diferents. Contribueixen principalment á la varietat, la escena, ara vessant de llum, sorolls y perfums, ara invadida per la fosca y la quietut, y la gent, ja bullint endiumenjada, formiguejant, entrant y sortint, ja quieta y recullida, casi espalmada, escoltant la veu del sacerdot com un ressó de la veu de Deu.

Fassan y digan lo que vulgan per rebaixarlòs, aquets quadros populars de ciutat, perfumats per l' ayre de montanya, que 'ns baixan las fari-golas y mantellinas, alegrarán y entristirán á la vegada als devots per lo que representan, consolarán al creyent per lo que demostran y emocionarán sempre y fundament al artista per lo que son.

Quan las campanas, salvas y banderas anuncian la Resurrecció, esbargint instantáneament l' atmósfera que fins allavoras pesava sobre la ciutat, convidant al reculliment y á la meditació, la iglesia cambia sas robas de dol per trajos de festa, y lo poble cobra nova vida. Llavoras s' alegra, riu, crida, treballa, y á la veu de las tradicionals caramellas corre á disfrutar de la Pasqua Florida.

En tal diada se representa en lo grandióscenari de la naturalesa, lo mes rialler espectacle.

Un sol personatge hi intervé. Se diu Primavera y

al toch d' Aleluya arriba.
¡Resucita! diu al mon,
y á sa veu, los sers s' animan,
la terra s' ompla de flors,
lo cel de blavor y estrellas,
l' espay de llums y colors,
la mar de bonansa y velas,
l' ayre de perfums y olors,
los nius d' aucells y canturias,
d' armonías camps y boschs,
los pobles de balls y festas,
y la humanitat d' amors.

Llensémnos donchs en brassos de la Primavera, disfrutem de l' espectacle y extasiemnoshi ja que com diu en Pereda en sa darrera novela «Nubes d' Estio» la Naturalesa ho canta, diu y expresa tot; ella sola es la remor, y l' armoria, y lo soroll, y la llum, y la clemencia, y la poesia, y l' art, y la hermosura; ella ho absorbeix y domina, y produheix tot, y es font y objecte á la vegada de la inspiració y del sentiment dels homes!

J. C. y R.

Barcelona 31 Mars 1891.

ESTUDIS DE REGIONALISME

VII.

GERARQUIA Y DESCENTRALISACIÓ

per A. Pougnet.

Cap. III.—Art. 5.—Modos d' acció del Soberá.

I. Lleys.—La missió del Soberá es declarar lo dret; la ley es son únich medi d' expressió.

En las societats primitivas la ley regula cada cas particular en la forma d' un verdader decret; mes tot revesteix la de prescripcions ó prohibicions generals; se fica després en tots los cassos semblants y formula un principi pera regir todas las relacions perteneixents á un mateix orde.

Las relacions sociales se classifiquen, ó be pels termes entre 'ls que s' estableixen (y son de la part al tot y de la part á la part) ó be per la naturalesa de son objecte. Las lleys segueixen també aquesta distinció; d' aquí las lleys d' interés general y las d' interés local; las lleys politicas, administrativas; civils, familiars. Las lleys generals son, mes abiat, com diu Rousseau, la sanció de las altrás.

Com que 'l Soberá intervé ab tots sos atributs en cada un d' aquestos poders, sos actes son las lleys, propiament ditas. Ab aixó s' comprén que 'l poder legislatiu no resideix tan sols en la expressió que 'l representa en lo centre de la esfera social, sino que es, com lo mateix Soberá, un en sa essencia y múltiple en sas manifesta-

cions concretes; dintre cada una de las esferas particulars ahont regula las relacions que no surtin d'aquesta esfera, es, per lo tant, independent de las altrás manifestacions, mes ó menos semblants, fins de la suprema; es la mateixa teoria dels poders intermediaris (1).

La Constitució que determina las formas positives del Soberà, determina també com deu aplicarse la voluntat d'aquest ó sia la llei, la qual, per tant, no podrà violar cap dels principis reconeguts y proclamats per la Constitució. Tota Constitució ben ordenada estableix, donchs, al costat del poder legislatiu, un altre, al que confia lo dret de veto. Res s'oposa, en principi, á que 'l poble se reservi l'exercici directe d'aquest dret essencial fixant lo temps en que deu reunir-se pera judicarho y millorarho tot fins la constitució si es necessari, si be en aquest cas ha de recordar que la discreció es una de las condicions de la sabiduria. Si 'l poble pot també reservar-se l'exercici del poder conservador del pacte fonamental, farà be en no delegarho; mes ab aixó sols pot pensarhi quan l'Estat es molt petit y la educació política dels ciutadans molt avansada.

II. Govern, Administració, Justicia.—Lo govern es l'agent del Soberà, l'executor de sa voluntat, es á dir, lo guardador de las lleys; es, millor dit, lo Soberà en quan fa respectar sas propias ordes. Ningú ha explicat millor que Rousseau lo concepte del govern: distingeix en tota acció lliure duas causas: una moral, la voluntat, que determina l'acte; l'altra, fisica, que es lo poder que l'executa; si un paralitich vol correr y un home ágil no ho vol, tots dos quedaran al mateix lloch; en lo cos social s'hi distingeixen també 'ls dos móvils, la voluntat y la forsa: aquella es lo poder legislatiu, aquesta l'executiu; res pot ferse sense 'l concurs de las duas.

Lo Soberà, la llei, lo govern; es á dir, lo jutje, la orde, l'encarregat d'executarla; veusaquí la gerarquia natural dels poders públics per la qual representant tots ells un principi, la sobe-
rania, se distingeixen en sas atribucions lli-
gítimas. Lo principi de la separació dels poders es que 'l govern no intervé en la funció legislati-

va; aquesta es la garantia y la seguretat del poble (1).

Lo govern, per son caracter d'executor obra en cada cercle de relacions socials ab complerta independència dels altres cercles; lo president d'un municipi res te que veure ab lo president del municipi vehi; lo governador, encarregat d'executar la llei en un cercle mes elevat, s'encarregará de las relacions que surtin dels límits del municipi, pero no d'altras.

La Administració es un medi d'acció del govern, lo poder judicial es l'altre.

Al explicar la evolució de la llei desde las societats primitives, hem dit que acaba essent una regla fissa que abraça un ordre general de relacions; donchs be, l'ofici del poder executiu, administratiu ó judicial, es determinar cada cas particular de la llei y assegurar son compliment.

Es difícil separar lo que correspon á cada una d'aquestas duas branques del poder executiu; no tenim cap principi, sino la tradició y las costúms. La sabiduria del poble ha garantit la independència judicial pera la seguretat dels ciutadans; la justicia deu exercirse per via de delegació, pero en nom del gefe del poder executiu. La administració de la justicia es una branca d'aquest poder, pero ha de conservar una absoluta independència. Una bona Constitució ha de declarar que la autoritat judicial serà separada, *en quant á son exercici*, de totas las demés y esborrar sas atribucions que després las lleys deuen precisar.

Finalment, lo poder judicial se subdivideix segons los cassos á que aplica la llei en tribunals independents; d'aquí la justicia civil y la criminal. També la administració admet divisions entre diferents delegats que independents cada hù dintre sa esfera, exerceixen tots ells funcions diverses; d'aquí la administració política, la financiera, la fiscal, etc. En llenguatge comú en que 's pren sovint la part pe 'l tot sol aplicarse lo nom d'administració á la administració política perque es l'agent mes directe del poder executiu.

D'ella exclusivament s'ocupa la descentralització.

E. M. B.

CORREU NACIONAL

No hi ha ningú com los andalusos, per ideas enginyosas. Y si l'andalús se diu Cánovas ó Romero Robledo, aquellas ideas de tant enginyosas, fins arriban á ser incomprensibles. ¿Quí no recorda alguna de las teorías ó distingos inventats per lo president del actual govern pera donar plausible ex-

(1) Se'm dirá: quan un membre sofreix, tot lo cos se'n ressent; no hi ha donchs, interès purament local perque tota la nació está interessada en que s'administre be cada una de sas parts. Contesto: lo que proba molt no proba res. La nació está, en efecte, interessada en la bona gestió dels negocis particulars dels ciutadans, en que aquests usin sos bens ab judici y profit generals; tan be lo está en que tot hom se casi abans de certa edat; en aquestes cassos y altres mil aquí proclamará lo dret dels poders públics per interposars'hi? Ningú, perque 'l vincle, encare que real, no es pas directe entre ma conducta privada y la gestió del Estat. Partim d'aquest criteri: si la relació es tan sols mediata entre l'interés de la part y 'l del tot, l'interés deu considerarse sempre, purament local.

(1) No parlém aquí del poder reglamentari que no pot derogar la llei.

plicació á coses en apariencia inexplicables ó trobar manifestas coincidencias en fets aparentment contradictoris? Mes avuy qui s'ha passat á inventor de teorías, es lo egregi Romero Robledo. Cansat aquest polítich de fer mil y una evolució abans y després de ser un dels prohoms del partit conservador, pero especialment després, sembla que, com fill pródich, está disposat á reingressarhi.

Com á precursor d'aquesta evolució, se passá ab armas y bagatges al partit governant lo periódich reformista *El Diario Español* que passava á Madrid per rebre directament las inspiracions del *Pollo de Antequera* y ser son portant veu mes autorisat. Y dit periódich anunciá que 'l pas que ell donava, lo donaria á no tardar molt son, fins á tal punt, il·lustre quefe.

¡Quín escándol entre la premsa y gent política de Madrid! «¿Ahont se 's vista tanta b...?»

Mes ja es sabut que no cal anarhi depressa á fer judicis temeraris. Y axis altre periódich reformista *El Clamor* ha dit que la evolució de son colega era una defecció, sens mes alcans que 'l personal de la redacció, y que 'l senyor Romero Robledo es molt conseqüent. Mes com no 's pot negar que dit senyor ha emprés desde fa temps un moviment d'aproximació al partit governant, y s'ha repetit á desdir sa frase: *jamás reingresaré etc.*, s'ha tingut de buscar manera de conciliar ab aquella promesa sa actitud actual, y en aquest punt es ahont s'ha posat en evidència aquell enginy á que hem aludit. En efecte, lo senyor Romero no reingressará en lo partit conservador, mes hi coincideix, segons afirmació autorisada, y axó ja 's veu que no es tot hu. Y no caldrá ni suposarho, porque seria il·lógich, si 's veu que mes tart ó mes abiát, y per virtut d'aquella coincidencia, entra á formar part d'un ministeri conservador un dels adeptes mes íntims d'en Romero Robledo ó pot ser ell matex. No cal dir que ab una explicació tant satisfactoria han parat las recriminacions, que per inconstant y home sense conviccions, dirigian á n'en Romero los polítichs madrilenys. ¿Y cóm no?

Se comensá á cumplir aquella consigna que, segons manifestarem en una anterior Crónica, semblava que s'haurian dat los representants del *pays*: la de no perdre temps. En efecte; lo Congrès no s'ha constituït encara y per ferho en té al menys encara per quinze dias, y ab prou feynas s'ha arribat á resoldre si la resposta al Missatge de la Corona se discutirá abans en lo Senat ó en lo Congrès. Segons las disposicions dels caps de colla de la política, hi ha feyna tallada per llarchs dias, de manera que quan s'arribi á poder discutir los pressupostos, ja casi tots nos haurém tornat vells. Be que aixó dels números fa tant fastich á tothom y á tan poca gent interessa, que com de costum, los pressupostos serán aprovats en una sessió sola y sense discussió. Y si per efectes de la pressa los comptes no 'ns surten be, ¿que hi fa?... un altre any ja ho arreglarém.

Seguex sent lo tema de las conversas mes generals lo fer calendaris sobre l'aspecte que pendrá á primers del mes entrant la qüestió obrera. S'ha evidenciat be que un número curtíssim ds treballadors pertanyents al partit anarquista, fressós y extremat per naturalesa) tractan de imposarse á sos restants *compañeros*, y arrastrarlos ab persuasions ó amenassas á una huelga general. En lo Congrès Ampli celebrat á Madrid, ahont s'hi ha votat dita huelga, s'hi ha manifestat ben clarament lo que hem afirmat. En realitat votaren aquell procediment extrem la majoria dels delegats, mes s'ha de tenir en compte que entre tots ple-gats los que votaren afirmativament, no representavan lo número de treballadors que, solzament dos ó tres dels delegats que votaren per no parar los treballs. Aixís votá per la huelga lo representant de 35 anarquistas de Sallent, en tant que 'l delegat de setze mil associats que te á Catalunya

la federació de las tres classes de vapor ho feu negativament. Y com aquest exemple 'n podriam citar molts. Es precis, donchs, que 'ls treballadors cataláns no 's dexin cohibir per aquets comptats elements de bullanga y discordia que desgraciadament s'hostatjan en la treballadora Catalunya. Los temperaments extremats no poden dar altra solució que lo empitjorar la situació de la classe obrera; y com á proba de lo que diém, vegis la escasés de feyna que, com á conseqüència dels successos del any passat y en previsió dels que aquest pogan ocórrer, se va notant á tot arreu.

X. B.

EXTRANGER

Lo Centre Católich d'Alemanya.—Conflicte internacional.—Pobre Irlanda.—Sempre la guerra.—Lo Reichsrath.

Cada dia que passa engrandeix la figura d'en Windhorst. La *petita Excelencia*, com se l'anomenava en to familiar, apareix mes grandiosa, á mida que 's va apreciand la immensitat del vuyt que deixa.

A sa mort ha seguit la glorificació de son nom per tota la premsa alemanya. Sols lo princep de Bismarck no perdona, ni mort tampoch, á son vencedor; mes los periódichs del Centre responen ab rahó als verinosos articles del diputat canceller, que en Windhorst ha mort pobre, en tant que ell se menja una fortuna ben arrodonida.

Peró si tots los alemanys se planyen de la mort del insigne capdill parlamentari, ningú l'ha de plorar com lo Centre Católich. Las diferencias de temperament y de criteri, afogadas sots sa direcció vigorosa y no discutida, 's dibuxan ara ab l'ayre sinistre de las divisions. Varis pretenen la successió del venerable capdill, y axó proba que ab tot y contar lo Centre ab homes molt eminents, no té un prestigi prou gros que fonamentre la permanencia en la unió y en la disciplina. Per axó ab ansietat s'espera quin será 'l resultat d'aquesta trascendental crisis que passa 'l famós partit parlamentari.

Los diaris parlan molt d'un article del Baró de Fehrenbach, un dels grans economistas d'Alemanya. Diu lo baró que la mort de 'n Windhorst augmentará las dificultats que s'han de resoldre á Alemanya, y excita al Centre á donar una proba de tacte, de seny y de prudencia, per estar á la altura de la situació. Segons ell, la direcció deu confiar-se á una especie de Senat, ó sia á lo que ell anomena un *Directorium*.

Deu vulga ben encaminar los passos d'aquell admirable exercit que tant ha fet per la causa de la Santa Iglesia!

Ara ja s'han aprimat los nubols, mes per espay d'una pila de dias se temé que esclatés un *cassus belli* entre la Italia y 'ls Estats-Units.

La causa 'n foren los assassinats comesos en la població italiana de Nova-Orleans. Lo govern italiá feu la oportuna reclamació al dels Estats-Units, per la ofensa feta á la sobe-rania italiana en las personas de sos subdits; los Estats-Units contestaren que l'assumpto era de la incumbencia exclusiva de la Luisiana; y 'l govern d'Italia, en vista de la resposta, maná á son enviat diplomátich á Wasinghton, lo baró Fava, que 's retires immediatament. ¡Contéu quina emoció en lo mon polítich! No obstant, al formular sas reclamacions la Italia, ho ha fet en termes tant modestos que no hi cap dupte d'un facilíssim arreglo.

De tant en tant ressona pel espays de la Europa una re-

mor de trons llunyans y fondos, com sinistres bramuls de tempestas que 's congrian.

En Ferry en son discurs de Monmartre, apesar de son oportunisme, llansa al vent son crit de *revanche*, y d' Alemany li respón la remor del folleto del general Bogolawski, qui proclama la necessitat de prevenirse cada dia més per una próxima guerra, que 'n Crispi profetisa també en la tribuna política d' Italia.

D' altra banda la tentativa contra 'l primer ministre de Bulgaria, Stambuloff, y l' assassinat de son ministre d' Hisenda Betcheff per un agent rus, se va revestint de tals aparenças de gravetat, que en estos moments preocupa als pensadors y diplomátichs, com si fos una espurna eixida d' un gros y amenassador caliu. No s' oblida que la no resolta qüestió de Bulgaria, es la llenya seca que en un moment abrandaria tota la Europa.

Pobre Irlanda! Abandonat en Parnell per la major forsa nacionalista, que acapdillan los bisbes y eclesiástichs, s' ha declarat en la boja rebelió de la impotencia, y tot ho agita, tot ho remou per veure si reconquista las posicions personals per ell perdudas. Continuas reunions, totas ellas borascosas, atentats y violencias denigrants y desahgradoras, constituexen los incidents d' eixa parricida lluyta. Pero 'l mes interessant dels incidents, es lo desaffo fet pel diputat Healy y acceptat per en Parnell, de donar abdós la dimissió del càrrech de diputat y presentarse, després, á disputarse 'l nou mandat, com á paladins dels dos bandos del partit nacionalista. S' han fet ja las diligencias oportunas per esser los dos privats del càrrech, que no permeten renunciar las lleys inglesas, y així potser no tardarém á veurer la empenyada batalla, que sería curiosísima si no fos tan llastimosa.

Lo comte de Taaffe, l' home de confiança del emperador d' Austria, lo destre timoner que de tants anys guia la barca de la política austriaca per entre las tempestats d' una vida parlamentaria agitatíssima, després de veurer la heterogènea composició del nou Reichsrath, ha dit solemnement creuant los brassos: «viurém al dia.» Molt gran es la habilitat del estadista, mes difícil será que puga governar ab un parlament de tanta incoherencia, y en que te molta forsa la colla dels joves tchecs, per ell tractats abans ab tanta desconsideració. Deu dirá.—V.

DIETARI DEL PRINCIPAT

A fi de secundar la campanya iniciada pel *Centre Escolar Catalanista* y sostinguda pel gran nombre d' associacions que saben nostres lectors, la distingida *Associació Catalanista* de Reus, ha acordat dirigir-se als representants de sa provincia en los Cossos Colegisladors, porque, d' acort ab los de las demés provincias catalanas, de Galicia, Aragó, Navarra y las Vascongadas, s' interessan prop del Ministre de Foment, al objecte de constituhir en cada una de las Universitats de Santiago, Saragossa y Barcelona, una cátedra del Dret de las respectivas regions. La propia *Associació* se dirigirá á las Diputacions catalanas, pera que subvencionen las cátedras

de nostra gramática y literatura que vulgan sostenir los Municipis de mes de vint mil habitants.

Ha mort á Reus don Francisco Benavent y Pagés, pare de nostre bon company, redactor de *Lo Somatent*, don Francisco Benavent y Capdevila. Acompanyém en lo sentiment á nostre amich y recomaném lo finat á las oracions de nostres lectors. R. I. P.

Ja s' haurán adonat nostres lectors de que no ha passat un sol nombre de nostre setmanari, sense haver de consignar en esta secció algun fet que enalteix lo nom venerat del Excm. senyor Morgades, Bisbe de Vich. Avuy s' enterarán del següent, que refereixen los periódichs vigatans:

Lo dia de Sant Joseph, tingué lloch en lo Palau episcopal, devant de Sa Excel·lencia, lo senyor Alcalde y altras personas distingidas, lo sorteig dels quatre lots de 500 pessetas quiscun, que nostre Prelat, en recordança d' haver estat declarada de precepte la festivitat del Espós de Maria, se digná concedir á favor dels noys pobres, nascuts en lo Bisbat durant l' any 1890.

Los inscrits eran 3,350. Resultaren afavorits: Amadeu Rutés y Fàbrega, de Manresa; Pere Boix y Costa, de Sant Martí Sescorts; Tomás Prat y Pujol, de Sant Vicens de Castellvell y Joseph Flotats y Serra, de Sant Esteve de Vilaramó.

L' interés de 25 pessetas será entregat cada any als pares de la criatura, mediant la presentació d' un resguart que 'ls entregará Sa Excel·lencia, fins que 'l noy sia major d' edat, ó, per qualsevol circumstancia, estimi 'l Prelat que al noy convé entregar lo capital.

En cas de que moria 'l noy, lo capital s' entregará desseguida al seus pares.

Avuy, á dos quarts de quatre de la tarde, y en la sala de doctors de nostra Universitat, la Real Academia de Bonas Lletres rebrá com á soci al Reverent P. Eduart Llanas, Escolapi, qui llegirá lo discurs d' ingrés sobre 'l tema següent: «La arqueologia com auxiliar per l' estudi de la Geografia Catalano-Romana»; li contestará en nom de la Corporació l' académich de número, president honorari de la mateixa, Sr. D. Joaquim Rubió y Ors.

En una de las darreras sessions de nostra Real Academia de Bonas Lletres, lo distingit académich D. J. R. de Luanco, llegí un treball importantíssim sobre *La mineria en Cataluña*, en que, després d' algunas noticias apoyadas ab lo testimoni d' autors de la época romana, dongué compte de dos interessants documents del any

1386, escrits en català y otorgats per nostre rey En Pere del Punyalet, quins originals obran en en l' Arxiu de la Corona d' Aragó.

La noticia d' aquests documents despertá viu interès en los academichs que assistian á la sessió, y particularment als que 's dedican á estudis juridichs, los quins opinaren que en los sobre-dits textos, sobris com son, hi ha desentrotllada tota una lley orgánica de mineria.

Be mereix un vot de gracias lo sabi académich que ha tret de la pols uns documents de tanta importancia per la historia de Catalunya.

De nostre estimat company é ilustradíssim colega d' Avignoun, L' AÍOLI, traduhim: LA VEU DE CATALUNYA porta una traducció catalana de l' article de L' AÍOLI, *Al pays de Gales*. En la campanya llarga y pesada, més santa y gloriosa, que l' Ànima del Mitj dia, encarnada en sa llengua, sosté contra sos opressors, Catalunya y Provensa son las dos alas de la armada. La veu de Provensa respon, donchs, de bona gana, respon unánim á LA VEU DE CATALUNYA: AVANT SEMPRES!

Lo «Foment de la Agricultura de Badalona» ha acceptat l' encarrech que li ha fet lo Director de la granja escola experimental de Barcelona, de sembrar y fer las probas de las set classes de tabaco que rebé de la Direcció general d' Agricultura, Industria y Comers, com ja saben nostres lectors. Dit Foment ha delegat al seu president honorari, D. Francisco X. Tobella, perquè 's posi d' acort ab lo director de la granja, per efectuar lo conreu.

Avuy á dos quarts de quatre de la tarde, se celebrarà en lo Saló de Congressos del Palau de Ciencias una solemne sessió necrológica per honrar la memoria dels presidents que foren de la Societat Económica Barcelonina d' Amichs del Pays, D. Melcior Ferrer y Bruguera y Felip Vergés y Permanyer, quals biografias llegirà lo senyor Durán y Bas.

La setmana passada morí en aquesta ciutat l' Excelentíssim Senyor Don Joan Miret, persona molt coneguda y justament estimada per l' interès y coneixements que havia demostrat en variis qüestions agricolas. Quan la filoxera invadí lo mitj dia de Fransa, lo senyor Miret fou dels primers propietaris que donà la veu de alerta als viticultors contra la filoxera, aconsellant midas preventivas y publicant variis opuscols en que donava numerosas é interessants noticias sobre la dita plaga. També 's dedicà 'l senyor Miret á ensajar en sas propietats lo cultiu dels

ceps americans, mes refractaris al mal, y á donarne compte per medi d' escrits y conferencias, de las que n' havia donat algunas en l' Institut Agrícola Catalá de Sant Isidro, que 'l plora com á un de sos socis mes actius. Era fill de Tarragona, ahont vivia darrerament gran part del any. Fou agraciad ab diferentas condecoracions y havia desempenyat variis càrrechs oficials, y entre ells lo de comisari regi d' Agricultura, Industria y Comers, en la citada provincia de Tarragona.

Una colla d' autors han exposat aquesta setmana quadros á can Parés. Los millors son un paisatge de 'n Galwey d' assumpto ben triat y bastant just, un retratet de 'n Cuchy, abocetat pero molt vigorós y una aquarela de 'n Soler de las Casas pintada ab garbo y sobrietat.

L' escultor senyor Arnau hi ha exposat també un busto d' un noy, que acaba de sortir del aygua després d' un capbuçó, d' expressió molt difícil pero ben ensopegada y lo jove d' Olot senyor Devesa, uns bustos titolats *L' Avi* y *L' Avia* que ab tot y sas moltes faltas revelan un bon principiant.

Lo jove arquitecte senyor Villar y Carmona, ha enllestit un projecte d' ascensor per pujar al monastir de Montserrat. De realisarse, com sembla, aquest projecte, fill del calcul, del estudi y de la experiencia d' altres semblants, com per exemple dels ascensors de la torre Eiffel, lo viatge se faria desde la estació de Monistrol, en cotxe fins mes enllà del poble, seguint lo camí d' Esparraguera; allí 's ficaria la gent en lo vagó ascensor, y en poch's minuts fóra á dalt, guanyant temps y comoditat que facilitaria molt la visita de Montserrat á las personas que no mes poden disposar de vint y quatre horas.

En la darrera sessió que celebrá la Comissió organitzadora de la Exposició general de Bellas Arts, s' acordà pròrrogar lo plasso d' admissió d' obras fins lo dia 15 del corrent. No obstant, lo jurat l' elegirán lo dia 12 los artistas que han entregat ja sas obras en dita fetxa. Aquesta setmana ha comensat la inscripció y rebuda d' obras, que pujavan ahir á la vora de cinch centes, que figurarán en la exposició, prèvia l' acceptació del jurat d' admissió.

Traduhim de *La Revista Literaria* de Girona, la següent nova:

«Nostre amich y director senyor Girbal acaba de publicar uns goigs en català en honor del Patró de Girona Sant Narcís, adornats ab la imatge del sant bisbe y mártir, reproducció d' un

grabat, que sens pecar d'arcáich, supera notablement als antichs, impropis ja del bon gust y adelantos artístichs moderns. De la part literaria res ne volém dir, per motius que no s'amagarán á nostres lectors, pero sí consignarém que son dignes del assumpto, tenint en consideració las condicions del género de tals composicions piadosas».

Segons la *Voz del Pirineo*, fa anys que á Cerdanya no s'havia vist una entrada de Primavera tant perjudicial als sembrats. Una temperatura de 10 graus sota zero, las naturals geladas y molta sequedat, castigan durament aquella fértil comarca.

Ha sigut nombrat per ocupar interinament lo càrrech de Inspector general dels Somatents de Catalunya, vacant per la mort del general D. Feliu Camprubí, lo jefe d'Estat Major senyor Barbarin.

La Societat comanditaria Miret y A. M. Planas, constituïda en la ciutat de Vich, per la explotació de la indústria sucrera, tracta d'establir molt pròximament en aquella Plana, una *Estació Agronómica*, que estarà montada á l'altura de las millors que existeixen en l'extranger.

Lo distingit novelista catalá D. Narcís Oller, autor de «Febre d'Or», trobantse accidentalment á Valencia, hi ha rebut una coralíssima visita de varis il·lustres individus de la Associació valenciana lo «Rat Penat».

A causa de no poderse deturar lo senyor Oller á Valencia, quedaren aplassats per altra ocasió los obsequis que se li destinavan, ja que que se li exigí la promesa de tornar á la hermosa ciutat del Rey En Jaume.

Las plujas d'aquets díes bastant generals segons noticias, haurán refet los camps ab una bona assahonada. Démne gracias á Deu que prou los feya falta.

Diu nostre il·lustrat colega *El Eco del Santuario*, de Palma de Mallorca:

«L' il·lustrat paladí del renaxement de nostre matern idioma catalá M. I. Sr. D. Jaume Collell, Pbre., ha publicat un enérgich y rahonat article en LA VEU DE CATALUNYA, pledejant ab calor per la fundació en la Universitat de Barcelona d'algunes cátedras de literatura catalana y de dret catalá.

Estém del tot conformes ab lo senyor Collell, y fem nostre tot lo que diu en lo citat article.

Deu vulga que sia prompte un fet lo que fins

ara no ha passat, desgraciadament, d'un desitj dels que 'ns honrám, formant entre 'ls admiradors y amichs entusiastas de nostra pàtria y literatura.»

La catedral de Lleyda ha sigut declarada monument nacional.

Ja era hora de que s'atenguessen las reclamacions fetas per las societats artísticas y arqueológicas de Catalunya. La llástima es que 'l remey haurá vingut quan los soldats ja haurán fet bona feyna del gran número de bellesas artísticas que encloïa aquell antich monument.

Lo diumenge passat tingué lloch en Sant Andreu de Palomar, la repartició de premis del Certámen literari catalá que celebrá l'associació «El Nuevo porvenir.»

Resultá guanyador de la Flor natural, lo redactor del «Fomento Andresense», y ferm catalanista D. Ignasi Iglesias. L'acte resultá del tot solemne y sumament concorregut.

Hem rebut, y agraïm la atenció, *Ayres del Ampurdá*, per en Francesch Marull, de Palamós, y *Juventut, primeras poesias* de nostre excelent y estimat amich en Bonaventura Bassegoda. Ab gust nos ocuparém d'abdós tometes.

Molts contractistas d'obras, en previsió del alcans que puga tenir la huelga de primer de Maig, han pres la resolució de no empendre cap treball fins que hage passat dita época.

ERRADA—En lo solt del Dietari del Principat, del número anterior, en que davam compte de la mort de D. Ildefons Espona, de Vich, los caixistas nos feren dir «un dels esperits mes savis», per compte de «un dels esperits mes sans.»

Lo dimars passat tingué lloch en la «Lliga de Catalunya» la vetllada dedicada al malaguanyat, eta catalá En Pau Bertrán y Bros. Després d'un patriòtic discurs del Vicepresident de la «Lliga» D. Joseph Maria Valls y Vicens, llegí lo mestre en Gay Saber, En Joseph Franquesa y Gomis, un treball necrològich d'En Bertrán y Bros, en lo que pintá de ma mestra al home y al escriptor. Comensá dihent que al honrar la «Lliga» á En Bertrán, consagrava un expressiu recort y enaltia á molts poetes cataláns, molts quan tot just abastavan la gloria á que 's sentian cridats per sa fantasia creadora; donchs, si be En Bertrán ja no 's trobava en aquest cas, sols nos ha llegat una mostra de lo molt á que podia aspirar. Evocá tots los recorts de sa coral amistat ab lo difunt, comensada en las aulas de nostra Universitat, y may interrompuda; totas las prendas personals que enaltian al amich perdut, sortian á rel·luir ab aquella narració íntima y sincera; resultant d'ella que 'n Bertrán era de caràcter retret, sobre tot en la ciutat, cercant sempre la expansió de sa naturalesa en la vida del camp, ahont fugia tot sovint ab greu estranyesa de sos contats amichs estudiants. Aqueix caràcter dominant d'En Bertán explica

totas sas aficions y sas obras. Entusiasta recullidor dels cants populars, prometia ser un dels folk-loristas de cap de brot d' Europa; son innombrables los plans formats per ell, alguns ja molt avansats en sa execució, de tot quan se refereix a la musa del poble. Està imprimintse lo primer volum d' un Rondallari català; tenia molt adelantat un tractat de remeys populars; un calendari català ab las virtuts de tots los sants y santas, y molts altres reculls, que omplen mes de vint llibretas trobadas per En Franquesa, al inventariar per encàrrech de la familia, los manuscrits de 'n Bertrán. Com á poeta digué qu' era dels mes sincers, y que 's notan en totas sas composicions reminiscencias de la poesia popular, per ell tan ben coneguda y ben entesa; se dolgué de que no s' hagin imprés, com ja pensava ferho 'l difunt, ab lo titol de «Flors menudas», sas delicadissimas poesias que no baixan d' una cinquantena, y fem vots pera que abiat se realisi aquest projecte; doná compte d' altres que 'n tenia en cartera lo malaguanyat escriptor, entre ells, varias produccions dramáticas. Aquestas son las ideas que recordém del treball del senyor Franquesa, exposadas en forma encisadora y totas ellas arreboladas per la fonda anyoransa que demostra sentir l' autor per la pérdua del amich volgut y del company infatigable de sa brillant carrera literaria. Los nutrits picaments de mans de la concurrencia demostraren al mestre senyor Franquesa lo molt que 's complagué escoltant son treball.

Foren llegidas després la *Lletra de convit*, per molts considerada com la millor poesia de 'n Bertrán y Bros. La inédita *Retorn*, que descobreix com cap altra l' amor que aquest sentia per son poble nadiu; lo monólech *Lo Compte fraticida*, també inédit, quals imatges y estil bellissims las feu resaltar ab sa hábil lectura lo senyor Blanch y Piera; y ademés una preciosa poesia dedicada al poeta honrat en aquella vetllada, original de 'n Ramon E. Bassegoda.

Resultá una vetllada molt agradable, nosaltres unirem nostres vots als exposats pel senyor Franquesa y Gomis, desitjant que ben abiat se publiquin tots los treballs deixats en escalaborn per En Bertrán y Bros, y sobre tot l' inestimable aplech de sas poesias.—M.

TEATRE DE NOVETATS

Estreno de *Don Gonzalo*.

Lo passat dimecres va estrenarse á Novedats la comedia *Don Gonzalo*, escrita en prosa catalana per don Albert Llanas.

Es lo senyor Llanas l' escriptor mes acabat que coneixém pel conreu de la bona comedia. Intatxable cop d' ull en arreplegar impressions del natural, pulcra é ingénua neta dat en confiarlas á la memoria y á la imaginació constructiva, felicitat y exquisida gracia en la expressió, molta coneixensa del moviment escénich, sa, molt sa d' esperit, y un cor alegre servit per un ingeni inagotable, heusaquí l' conjunt de qualitats que l' senyor Llanas posseheix y que justifiquen nostra afirmació.

En la comedia *Don Gonzalo* totas aquestas condicions hi rumbejan sas bonas gracias; pero 'ls hi falta una cosa, hi faltan unas bonas regnas per ben conduhir las; y aixís marxant á la bona de Deu, se 'n va cada una pel seu cantó y la obra no resulta aquella armónica conjunció que vol per ferne son reyalme la Bellesa.

Los dos actes primers, ab tot y ser ben imperfectament interpretats pel actors, complaüen al espectador y mantenen á flor de llavi un franch somriurer que tot sovint se converteix en gojosa rialla. Y, gran cosa á notar en aquesta com en totas las comedias que del senyor Llanas recordém, may, pero may, son ingeni ha de recórrer á cap element pornogràfic ni que s' aparte de las lleys de lo noble y de lo

decent. Lo senyor Llanas te prou talent per fer passar als espectadors unas guapas estonas de satisfacció, per ferlos ben riurer, ab riallas que no remordeixen ni corrompen.

La llástima es que l' tercer acte de *Don Gonzalo*, trenque la obra fins al punt de constituhir casi una comedia apart. Nos sembla que si l' argument d' aquest tercer acte s' iniciés en lo primer y anés escorrentse en lo decurs de la obra, essentne l' nervi, guanyaria una pila.

També 'ns sembla que algunas censuras que á la obra s' han dirigit, per resultar excés de caricatura en alguns personatges, quedan reduhidas á la nulitat, ó á ben poca cosa, si un se fica en la desacertada interpretació que obtenen per part dels actors principals, exceptuant, en part, als senyors Goula y Bonaplata. En cambi es d' aplaudir l' arreglo escénich del primer y segon actes.—V.

CRÓNICA RELIGIOSA

Los católichs irlandesos han tingut lo consol de sapiguer que l' arquebisbe de Dublin, Mgr. Walsh, ha rebut del Sant Pare la mes complerta aprobació de la conducta seguida per l' episcopat d' Irlanda en la qüestió nacional.

Segons diu un periódich, se farà aixecar una estatua del Papa en la iglesia de Santa Maria de Hanovre, damunt la tomba de Windthorst.

Lo Seminari espanyol á Roma que ha existit fins ara en forma de col·legi provisional prop de la iglesia de Santa Brígida, á la plassa Farnesia, está en organisió, traslladantse al convent dels Trinitaris espanyols, al carrer Condotti, del qual lo superior general Rvm. P. Antoni Martín, acaba de fer la cessió, junt ab la iglesia contigua, al nou Col·legi eclesiástich d' Espanya á Roma.

També 's tracta de crear á Roma un Col·legi eclesiástich portugués.

Lo nou bisbe de Ginebra, que hi va á sotstituir al cardenal Mermillod, Mgr. Deruaz, ab ocasió de las solemnitats de Setmana Santa, ha rebut un valió testimoni de la bona voluntat del Sant Pare. Sa Santetat s' ha dignat enviarli en presentalla la magnífica palma que havia rebut en la festa del Diumenje de Rams, treballada ab un gust exquisit per las monjas Camaldulas del antic convent de San Antoni.

Lo P. Perry, sabi jesuita que ha consagrat la major part de sa vida á la ciencia astronómica, ha mort víctima de son zel per ella, atacat pel dolent clima de las illas Salut ahont aná per observar l' eclipse del 22 de Desembre del any passat.

Lo P. Perry nasqué á Londres en 1803, y entrá á la companyia á la etat de 20 anys.

Havia sigut director del Observatori que tenian los jesuitas á Lancashire, haventli també confiat lo govern varias empresas astronómicas.

Entre altres invents se deu al P. Perry la determinació de las curvas magnéticas del Oest de Fransa y de Bélgica. R. I. P.

La Associació de publicistas cristians de Fransa ha acordat dos grans projectes: fer á Roma una peregrinació de 20.000 católichs y commemorar en l' any 1896 lo bateig de de Clodoveo. Lo célebre mestre Gounod está preparant una missa per aquesta festa.